

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ**

Кафедра цивільно-правових дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

Назва освітньо-професійної програми	Право
Рівень вищої освіти	перший(бакалаврський)
Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Вид навчальної дисципліни	обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання	другий (денна, заочна)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ
протокол від 11.07.2025 № 11

СХВАЛЕНО

Вченою радою Навчально-
наукового інституту права та
інноваційної освіти
протокол від 19.06.2025 № 11

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми «Право»

_____ Ольга ЧЕПІК-ТРЕГУБЕНКО

Розглянуто на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін Навчально-
наукового інституту права та інноваційної освіти
протокол від 18.06.2025 № 21

Екологічне право. Робоча програма навчальної дисципліни.
Дніпро: Дніпровський державний університет внутрішніх справ, 2025 рік. 23 с.

РОЗРОБНИК:

Доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Карпенко Роман
Валерійович.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

1. Генеральний директор ТОВ «Науково-виробниче об'єднання
«Техніка 3000»», доктор юридичних наук, професор Обушенко Олександр
Миколайович.
2. Перший проректор ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»,
кандидат юридичних наук, доцент Алфьорова Тетяна Миколаївна.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни
(додаток 1 до Робочої програми навчальної дисципліни)**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів ЄКТС	3	3
Загальна кількість годин	90	90
Рік підготовки	2	2
Семестр	4	3,4
Лекції	20	8
Семінарські		4
Практичні	10	4
Самостійна робота	60	74
Індивідуальні завдання (курсова робота)	-	-
Підсумковий семестровий контроль	2 семестр - залік	2 семестр - залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Екологічне право» є:

навчальна – приватне забезпечення всебічної підготовки шляхом набуття знань щодо специфіки правового регулювання суспільних відносин, що складаються у сфері забезпечення раціонального використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, охорони та відновлення природних об'єктів та інших сферах, що складають предмет екологічного права, а також набуття здобувачами вищої освіти практичних умінь та навичок у сфері тлумачення, реалізації, застосування норм екологічного права; наукові засади формування екологічного права; екологічні права та обов'язки громадян та засоби і способи їх реалізації; особливості права власності на природні ресурси та права природокористування; правові засади управління в галузі екології під час воєнного стану; економіко-правовий механізм в галузі екології; особливості юридичної відповідальності в галузі екології під час воєнного стану; правовий режим використання та охорони різних природних ресурсів, а також особливості міжнародного та європейського екологічного права.

розвиваюча – засвоєння форм, способів, засобів, прийомів, методів наукового та практично-орієнтованого мислення, пов'язаного із професійно-юридичним опануванням теоретичного та нормативно-правового матеріалу галузі екологічного права;

виховна – приватне забезпечення становлення позитивно орієнтованої особистості шляхом засвоєння ними основних морально-правових ідеалів українського суспільства, підтримання і розвиток у таких позитивних

моральних якостей, як справедливість, чуйність, відданість принципам свободи, верховенства права та іншим, нетерпиме ставлення до будь-яких порушень законності, патріотизм, прагнення постійно підвищувати рівень свого професійного, морально-вольового, ділового, особистісного розвитку тощо.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни є доповнення теоретичних знань з правознавства, що дає можливість сформулювати більш повне уявлення про національну правову систему та взаємозв'язку між різними галузями права. Знання з екологічного права мають важливе значення для екологічного, цивільного, кримінального та адміністративного судочинства тощо.

Результати вивчення навчальної дисципліни «Екологічне право»

Згідно з вимогами освітньої програми Здобувачі вищої освіти повинні

знати:

1) на понятійному рівні: поняття екологічного права комплексної інтегрованої та спеціалізованої галузі права; його предмет, метод, принципи та їх особливості; систему та джерела екологічного права, поняття, класифікацію та особливості екологічних правовідносин, їх елементи; загальні засади екологічної політики й екологічної реформи в Україні; поняття, особливості та класифікацію суб'єктів екологічного права; правовий статус фізичних осіб як суб'єктів екологічного права; правовий статус юридичних осіб як суб'єктів екологічного права; правовий статус, особливості діяльності специфічних суб'єктів екологічних правовідносин; поняття, сутність, принципи, форми та методи державного регулювання еколого-правових відносин в Україні; систему та правове становище органів, що здійснюють державне регулювання у сфері раціонального використання природних ресурсів в Україні; правове регулювання використання природних ресурсів.

2) на фундаментальному рівні: парадигму та методологію пізнання екологічного права; основні світоглядні ідеї, доктринальні положення науки екологічного права; основні, наріжні загальноприйняті у науці екологічного права наукові ідеї як найвищі форми розвитку наукового вчення про екологічне право;

3) на практично-творчому рівні: способи та методи орієнтування та пошуку норм екологічного права у системі законодавства України; методику вирішення практичних завдань з екологічного права; методику тлумачення і застосування норм, в тому числі системно з нормами суміжних галузей права;

вміти:

1) на репродуктивному рівні: відтворювати основні поняття та конструкції екологічного права; вирішувати тести та виконувати індивідуальні завдання;

2) алгоритмічному рівні: застосовувати загальні та спеціальні алгоритми аналізу інститутів екологічного права, самостійно працювати з нормативно-правовими актами;

3) на евристичному рівні: аналізувати положення та інститути екологічного права; визначати зміст певних фактичних відносин у сфері

природокористування; давати вірну юридичну кваліфікацію означеним фактичним відносинам; тлумачити чинне законодавство, а так само і локальні нормативні акти; застосовувати чинне законодавство; виступати експертом та консультантом у навчанні інших; розробляти проекти процедурних, процесуальних та інших юридичних документів.

4) на творчому рівні: вичерпно, логічно та творчо викладати інформацію в усній і письмовій формі; ґрунтовно висловлюватися та дискутувати, пов'язуючи при цьому теоретичний матеріал з екологічного права із конкретними практичними питаннями регулювання екологічних відносин.

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК1 – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК6 – здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні компетентності:

СК1 – Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

СК2 – Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

СК3 – Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК4 – Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК5 – Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК11 – Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.

СК15 – Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

СК18 – Здатність використовувати наукові теорії та концепції, а також набуті практичні знання при проведенні наукових досліджень.

Пререквізити: «Аграрне право», «Теорія держави та права», «Конституційне право».

Постреквізити : «Цивільний процес», «Господарське право», «Земельне право», «Міжнародне приватне право», «Право інтелектуальної власності», «Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності».

Здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати такі **результати навчання**:

ПРН 6 – оцінювати недоліки та переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН 7 – складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

ПРН 9 – самостійно визначити ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

ПРН 13 – знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ РАЦІОНАЛЬНОГО Й ЕФЕКТИВНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.

Історичні форми взаємодії суспільства і природи, їх розвиток на сучасному етапі та закріплення в праві. Екологічна політика України під час воєнного стану: проблеми правового регулювання. Гарантування екологічної політики держави. Екологічна політика, ідеологія, культура. Екологічна функція держави в умовах ринкових відносин. Перспективи розвитку екологічного права. Екологічне право складається з сукупності правових норм, встановлених державою і націлених на забезпечення раціонального використання, забезпечення, відновлення та охорону природних ресурсів у інтересах максимального задоволення матеріальних потреб та моральних благ свого і майбутнього існування людей, забезпечення здорового природного середовища під час воєнного стану.

Предметом правового регулювання екологічного права є суспільно-політичні відносини в галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки. Екологічне право як навчальна дисципліна складається з двох розділів: загальна частина, особлива частина.

Під джерелами права слід розуміти нормативні акти, які є юридичною базою для регулювання суспільних відносин. Джерела екологічного права послідовно впроваджують і закріплюють екологічну політику держави, сприяють її розвитку. Особливості джерел екологічного права під час воєнного стану. Види джерел екологічного права. Закони і підзаконні акти як джерела екологічного права під час воєнного стану. Конституція України в системі джерел екологічного права. Перспективи розвитку екологічного законодавства під час воєнного стану.

Гарантування екологічної безпеки в Україні. Подолання наслідків Чорнобильської катастрофи. Охорона екологічних прав та інститутів громадян України під час воєнного стану. Подальший розвиток екологізації суспільства.

Аналіз Закону України «Про правий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 27 лютого 1991 року. Основні положення Закону.

Основні екологічні права та обов'язки громадян України під час воєнного стану. Закріплення їх у законодавчих актах. Суб'єкти та об'єкти охорони навколишнього природного середовища. Форми і методи захисту прав суб'єктів у галузі охорони навколишнього середовища. Екологічні програми під час воєнного стану. Екологічна експертиза під час воєнного стану та її види. Державний та громадський контроль під час воєнного стану.

ТЕМА 2. ПРАВОВІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯМ І ОХОРОНОЮ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА.

Поняття і зміст державного управління природокористування. Органи управління природокористування та їх компетенція під час воєнного стану. Зміст права природокористування. Підстави припинення права природокористування під час воєнного стану.

Державне управління в галузі природокористування полягає в організації раціонального природокористування під час воєнного стану. Принципи управління природокористування: Види управління в галузі природокористування. Загальне та спеціальне природокористування під час воєнного стану. Поняття кадастру. Кадастр - цезвід (зведення) основних відомостей про той чи інший об'єкт природи.

Їх види: органи управління природокористуванням. Компетенція з цього питання ВР України, Кабінету Міністрів України, а також спеціально вповноважених на це державних і громадських організацій під час воєнного стану. Поняття екологічних прав громадян. Гарантії захисту екологічних прав під час воєнного стану. Способи захисту екологічних прав під час воєнного стану.

ТЕМА 3. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ І ОХОРОНИ ВОД В УКРАЇНІ.

Склад водного фонду. Юридична класифікація водних об'єктів. Води загальнодержавного та місцевого значення. Право власності на води під час воєнного стану. Суб'єкти, об'єкти, підстави виникнення, зміни і припинення права власності на води під час воєнного стану. Форми і методи захисту права на води під час воєнного стану.

Види водокористувачів: первинні і вторинні. Види водокористування: загальне і спеціальне під час воєнного стану. Державний облік вод під час воєнного стану. Види відповідальності за порушення водного законодавства під час воєнного стану. Дисциплінарна, адміністративна, цивільно-правова, кримінальна відповідальність під час воєнного стану. Водний кодекс України, його характеристика та основні положення.

ТЕМА 4. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ РОСЛИННОГО СВІТУ. ПРАВО ЛІСОКОРИСТУВАННЯ ТА ЙОГО ОХОРОНА.

Ліс як об'єкт правової охорони під час воєнного стану. Заходи щодо охорони лісів. Відповідальність за порушення лісового законодавства під час воєнного стану. Нормативно-правові акти в галузі забезпечення і охорони лісів.

Ліс, як об'єкт правового регулювання, відтворення та охорони. Лісовий фонд України. Корисні властивості лісів. Групи лісів: водоохоронні, санітарно-гігієнічні та оздоровчі. Право лісокористування під час воєнного стану. Лісовий фонд - запаси деревини, призначеної для щорічної заготівлі під час рубок головного користування під час воєнного стану. Економічне стимулювання використання, відтворення, захисту та охорони лісів під час воєнного стану. Майнова відповідальність за шкоду, заподіяну порушенням лісового законодавства, її особливості під час воєнного стану.

ТЕМА 5. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ І ОХОРОНИ ТВАРИННОГО СВІТУ.

Державний кадастр тваринного світу, державний контроль в галузі використання і охорони тваринного світу, загальне використання об'єктів тваринного світу, спеціальне використання об'єктів тваринного світу, лімітування в галузі використання об'єктів тваринного світу, любительське і спортивне рибальство, мисливство, охорона тваринного світу, такси нарахування розміру стягнень, юридична відповідальність за порушення законодавства про тваринний світ під час воєнного стану.

Тваринний світ як об'єкт правового регулювання використання, відтворення та охорони. Організаційно-правові заходи охорони тваринного світу. Відповідальність за порушення лісового законодавства. Нормативно-правові акти в сфері правового регулювання й охорони тваринного світу під час воєнного стану.

Поняття, предмет та принципи фауністичного права. Суб'єкти, об'єкти, зміст фауністичних правовідносин. Право власності на тваринний світ під час воєнного стану. Форми права власності на тваринний світ. Право використання тваринного світу, його форми і види. Спеціальне використання об'єктів тваринного світу під час воєнного стану. Особливості управління в галузі використання, відтворення та охорони тваринного світу під час воєнного стану. Правові засади здійснення моніторингу і контролю за додержанням законодавства про тваринний світ під час воєнного стану. Червона книга України. Правове забезпечення охорони тваринного світу. Зміст правової охорони тваринного світу. Правові форми охорони тваринного світу під час воєнного стану. Особливості майнової відповідальності за заподіяну тваринному світу шкоду під час воєнного стану. Підстави адміністративної та кримінальної відповідальності під час воєнного стану. Закон України «Про тваринний світ» від 3 березня 1993р., його основні положення

ТЕМА 6. ПРАВОВА ОХОРОНА АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ.

Атмосферне повітря, контрольні-наглядові заходи охорони атмосферного повітря, нормативи в галузі охорони атмосферного повітря, обмежувальні заходи охорони атмосферного повітря, організаційно-економічні заходи охорони атмосферного повітря, організаційно-попереджувальні заходи охорони атмосферного повітря, охоронно-відновлювальні заходи охорони атмосферного повітря, повітряний простір, юридична відповідальність за порушення вимог охорони атмосферного повітря під час воєнного стану.

Атмосферне повітря як об'єкт охорони. Правові засоби запобігання забрудненню атмосферного повітря під час воєнного стану. Нормативи в галузі охорони атмосферного повітря. Додержання вимог щодо атмосферного повітря при проектуванні будівництв та реконструкції промислових об'єктів під час воєнного стану. Відповідальність за порушення законів та актів про використання та охорону атмосферного повітря під час воєнного стану.

Атмосферне повітря як об'єкт правового регулювання, охорони і використання під час воєнного стану. Законодавство про охорону атмосферного повітря. Суб'єктивний, об'єктивний склад та зміст атмосферних правовідносин. Правове регулювання використання атмосферного повітря під час воєнного стану. Стандартизація і нормування в галузі охорони і використання атмосферного повітря. Нормативи в галузі охорони атмосферного повітря. Особливості юридичної відповідальності в галузі охорони атмосферного повітря під час воєнного стану. Майнова, адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря під час воєнного стану.

ТЕМА 7. ПРАВОВА ОХОРОНА НАДР В УКРАЇНІ.

Видобування корисних копалин, геологічна інформація, геологічне вивчення надр, гірничий відвід, державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин, державний геологічний контроль та нагляд, державний облік корисних копалин, дозвіл на користування ділянкою надр, корисні копалини загального призначення, корисні копалини спеціального призначення, надра, плата за користування надрами, правова охорона надр, юридична відповідальність за порушення законодавства про надра.

Надра як об'єкт правової охорони під час воєнного стану. Поняття і зміст правової охорони надр. Відповідальність за порушенням законодавства про надра під час воєнного стану. Нормативно-правові акти в сфері охорони надр України.

Особливості правового режиму надр. Фонд надр. Право власності на надра. Суб'єкти та об'єкти права власності на надра. Зміст права власності на надра. Правові форми і методи захисту права власності на надра. Право користування надрами та його види. Правові форми видобуття корисних копалин. Правові засади видобування корисних копалин місцевого значення. Правова охорона надрового забезпечення екологічної безпеки в процесі охорони і використання надр під час воєнного стану. Порушення законодавства

про надра як підстави адміністративної і кримінальної відповідальності під час воєнного стану.

4. СТРУКТУРА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми та план лекційних занять

Назва теми лекційного заняття	План лекційного заняття	Кількість годин
Тема № 2. Правові основи управління природокористуванням і охороною навколишнього природного середовища	1. Поняття «право природокористування». Зміст правового забезпечення раціонального природокористування під час воєнного стану 2. Законодавчі засади раціонального природокористування під час воєнного стану 3. Державне управління природокористуванням в Україні під час воєнного стану 4. Органи управління природокористуванням та їх компетенція під час воєнного стану	2
Тема №3. Правове забезпечення раціонального використання і охорони вод в Україні	1. Правове регулювання використання й охорони вод. право водокористування під час воєнного стану 2. Державне управління і контроль у сфері використання водних ресурсів під час воєнного стану 3. Юридична відповідальність за порушення водного законодавства під час воєнного стану	4
Тема № 4. Правове забезпечення використання та охорони рослинного світу. Право лісокористування та його охорона	1 Загальна характеристика права лісокористування під час воєнного стану 2 Організаційно-правові заходи щодо охорони лісів під час воєнного стану 3. Юридична відповідальність за порушення лісового законодавства під час воєнного стану.	4
Тема № 5. Правове регулювання використання і охорони тваринного світу	1 Суб'єкти, види і підстави права використання тваринного світу 2 Правова охорона тваринного світу під час воєнного стану 3. Юридична відповідальність за порушення законодавства про тваринний	4

	світ під час воєнного стану.	
Тема № 6. Правова охорона атмосферного повітря	1. Атмосферне повітря як об'єкт правового регулювання, охорони та використання під час воєнного стану 2. Правове регулювання стандартизації і нормування у галузі охорони атмосферного повітря під час воєнного стану 3. Відповідальність за правопорушення у сфері охорони атмосферного повітря під час воєнного стану.	2
Тема №7. Правова охорона надр в Україні	1. Правове регулювання використання надр під час воєнного стану 2. Відповідальність за порушення законодавства про надра під час воєнного стану.	4

Теми практичних занять

Назва теми практичного заняття	Кількість годин
Тема № 2. Правові основи управління природокористуванням і охороною навколишнього природного середовища	2
Тема № 3. Правове забезпечення раціонального використання і охорони вод в Україні	2
Тема № 4. Правове забезпечення використання та охорони рослинного світу. Право лісокористування та його охорона	2
Тема № 5. Право врегулювання використання і охорони тваринного світу	2
Тема № 7. Правова охорона надр в Україні	2

Теми для самостійної роботи

Назва теми для самостійної роботи	Кількість годин
Тема № 1. Екологічне право в правовій системі України. Правове забезпечення організації раціонального й ефективного природокористування. Забезпечення екологічної безпеки	6
Тема № 2. Правові основи управління природокористуванням і охороною навколишнього природного середовища	6
Тема № 3. Правове забезпечення раціонального використання і охорони вод в Україні	10
Тема № 4. Правове забезпечення використання та охорони рослинного світу. Право лісокористування та його охорона	10
Тема № 5. Правове регулювання використання і охорони тваринного світу	10

Тема № 6. Правова охорона атмосферного повітря	10
Тема № 7. Правова охорона надр в Україні	8

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

Теми та план лекційних занять

Назва теми лекційного заняття	План лекційного заняття	Кількість годин
Тема № 2. Правові основи управління природокористуванням і охороною навколишнього природного середовища	1.Поняття «право природокористування». Зміст правового забезпечення раціонального природокористування 2.Законодавчі засади раціонального природокористування 3. Державне управління природокористуванням в Україні під час воєнного стану 4.Органи управління природокористуванням та їх компетенція під час воєнного стану	2
Тема №3. Правове забезпечення раціонального використання і охорони вод в Україні	1. Правове регулювання використання й охорони вод. право водокористуванняпід час воєнного стану 2. Державне управління і контроль у сфері використання водних ресурсів під час воєнного стану 3. Юридична відповідальність за порушення водного законодавства під час воєнного стану	2
Тема № 4. Правове забезпечення використання та охорони рослинного світу. Право лісокористування та його охорона	1 Загальна характеристика права лісокористуванняпід час воєнного стану 2 Організаційно-правові заходи щодо охорони лісів під час воєнного стану 3. Юридична відповідальність за порушення лісового законодавствапід час воєнного стану	2
Тема № 5. Правове регулювання використання і охорони тваринного світу	1Суб'єкти, види і підстави права використаннятваринногосвіту під час воєнного стану 2 Правова охорона тваринного світу під час воєнного стану 3. Юридична відповідальність за порушенняз аконодавства про тваринний світ під час воєнного стану	2

Теми семінарських занять

Назва теми семінарського заняття	Кількість годин
Тема № 3. Правове забезпечення раціонального використання і охорони вод в Україні	2
Тема № 4. Правове забезпечення використання та охорони рослинного світу. Право лісокористування та його охорона	2

Теми практичних занять

Назва теми практичного заняття	Кількість годин
Тема № 5. Правове регулювання використання і охорони тваринного світу	2
Тема № 7. Правова охорона надр в Україні	2

Теми для самостійної роботи

Назва теми для самостійної роботи	Кількість годин
Тема № 1. Екологічне право в правовій системі України. Правове забезпечення організації раціонального й ефективного природокористування. Забезпечення екологічної безпеки	10
Тема № 2. Правові основи управління природокористуванням і охороною навколишнього природного середовища	10
Тема № 3. Правове забезпечення раціонального використання і охорони вод в Україні	10
Тема № 4. Правове забезпечення використання та охорони рослинного світу. Право лісокористування та його охорона	10
Тема № 5. Правове регулювання використання і охорони тваринного світу	10
Тема № 6. Правова охорона атмосферного повітря	10
Тема № 7. Правова охорона надр в Україні	14

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ТА ЗАВДАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

1. Екологічне право – самостійна галузь системи права України.
2. Принципи екологічного права.
3. Джерела екологічного права під час воєнного стану.
4. Міжнародно-правові акти як джерела екологічного права.
5. Екологічний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища під час воєнного стану.
6. Правове регулювання екологічного аудиту в Україні під час воєнного стану.

7. Право людини і громадянина на безпечне для життя і здоров'я довкілля під час воєнного стану.
8. Право громадян на вільний доступ до екологічної інформації під час воєнного стану.
9. Економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища.
10. Економіко-правові засади регулювання природокористування під час воєнного стану.
11. Правове забезпечення екологічної безпеки в енергетичній сфері під час воєнного стану.
12. Юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства під час воєнного стану.
13. Вирішення еколого-правових спорів під час воєнного стану.
14. Загальна характеристика юридичної відповідальності за порушення еколого-правових норм під час воєнного стану.
15. Поняття та особливості права власності на природні ресурси в Україні.
16. Право приватної власності на природні ресурси під час воєнного стану.
17. Право загального природокористування під час воєнного стану.
18. Право спеціального природокористування під час воєнного стану.
19. Правово охорона земель в Україні під час воєнного стану.
20. Організація та регулювання землеустрою в Україні.
21. Правовий режим охорони вод під час воєнного стану.
22. Види права водокористування. Їх правове забезпечення.
23. Особливості використання надр на підставі угод про розподіл продукції.
24. Особливості користування надрами при оренді цілісних майнових комплексів паливно-енергетичного комплексу України під час воєнного стану.
25. Рослинний світ як об'єкт правової охорони та використання під час воєнного стану.
26. Правове забезпечення відтворення природних рослинних ресурсів в Україні під час воєнного стану.
27. Правова природа лісокористування в Україні під час воєнного стану.
28. Організація охорони та захисту лісів в Україні під час воєнного стану.
29. Право приватної власності на об'єкти тваринного світу України під час воєнного стану.
30. Правові засади ведення мисливського господарства та здійснення полювання в Україні під час воєнного стану.
31. Правові заходи охорони озонового шару в Україні під час воєнного стану.
32. Особливості правового режиму водоохоронних зон та водно-болотних угідь як складових екологічної мережі України під час воєнного стану.
33. Правові засади формування, збереження та використання екологічної мережі України під час воєнного стану.

34. Особливості правового режиму біосферних заповідників під час воєнного стану.
35. Правове регулювання використання та охорони природно-заповідного фонду України під час воєнного стану.
36. Правовий режим курортних та лікувально-оздоровчих територій під час воєнного стану.
37. Особливості використання та охорони рекреаційних територій під час воєнного стану.
38. Відходи як об'єкт правового регулювання під час воєнного стану.
39. Правове регулювання поводження з небезпечними відходами під час воєнного стану.
40. Міжнародно-правова охорона навколишнього природного середовища під час воєнного стану.
41. Міжнародна співпраця у сфері охорони навколишнього природного середовища під час воєнного стану.
42. Принципи міжнародно-правової охорони навколишнього природного середовища.
43. Міжнародно-правові акти як джерела регулювання охорони природного навколишнього середовища.
44. Відповідальність за правопорушення у сфері охорони навколишнього природного середовища: міжнародно-правовий аспект під час воєнного стану.

6. КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Для навчальної дисципліни «Екологічне право» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають : залік, стандартизовані тести, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Підсумковий семестровий контроль успішності, як правило, проводиться у формі заліку з відповідної освітньої компоненти або його окремої завершеної частини в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою навчальною програмою, і у строки, встановлені навчальним планом та розкладом.

Підсумковий семестровий контроль буде сформовано з 30-ти білетів за єдиним принципом: кожен білет містить теоретичну частину. Теоретична частина містить два питання. Максимальний час для підготовки до заліку дається – 30 хвилин. Кожне питання екзаменатором оцінюється окремо. Максимальна кількість балів за підсумковий контроль не більше за 50 балів.

У разі настання обставин непереборної сили (форс мажорних обставин) контрольні заходи можуть проводитися з використанням технологій дистанційного навчання. Системою буде обрано по 50 тестових питань з дисципліни, кожне з яких оцінено у 1 бал. Відведений час для проходження тесту – 80 хвилин.

Максимально можливий результат особи, яка складає підсумковий семестровий контроль за відповіді на тестові запитання може скласти 50 балів. Відповідь на кожне з питань оцінюється в 0 або 1 тестових балів: якщо вказано правильну відповідь – 1 бали; якщо вказано неправильну відповідь – 0 балів.

При оголошенні сигналу «Повітряна тривога», здобувачі вищої освіти залишають роботи в аудиторії та проходять у сховище до сигналу «Відбій повітряної тривоги». Час «Повітряної тривоги» не враховується у загальний термін складання заліку.

ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль
Аудиторна робота	Самостійна робота/ Індивідуальна робота	Залік (З) / ЕКЗАМЕН (Е)
≤ 40	≤ 10	
≤ 50		≤ 50
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК + З ≤ 100		
Підсумкова оцінка у випадку складання екзамену (П) = ПК + Е ≤ 100		

ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль
Аудиторна робота	Самостійна робота/ Індивідуальна робота	Залік (З) / ЕКЗАМЕН (Е)
≤ 20	≤ 30	
≤ 50		≤ 50
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК + З ≤ 100		
Підсумкова оцінка у випадку складання екзамену (П) = ПК + Е ≤ 100		

Критерії оцінювання аудиторної роботи здобувачів вищої освіти (денна та заочна форми навчання)

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Високий рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики.
4	Невисокий рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями . Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
	практики.
3	Достатній рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні; практичні навички та вміння мають поверхневий характер , потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками.
2	Недостатній рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки, які потребують подальшого усунення.
1	Мінімальний рівень компетентностей. Студент, не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань.
0	Незадовільний рівень компетентностей. Відсутність на занятті.

Для навчальної дисципліни «Екологічне право» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають: залік, стандартизовані тести, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Критерії оцінювання самостійної роботи (денна форма навчання)

Бали	Вид завдання
10	Написання та публікація наукової статті у фаховому виданні (за наявності опублікованих матеріалів із вказівкою на наукового керівника)
5	Написання та публікація тез доповіді на конференції (за наявності опублікованих матеріалів із вказівкою на наукового керівника)
2	Підготовка мультимедійної презентації (мінімум 20 слайдів) з обраної теми. При виставленні балів до уваги беруться наступні фактори: кількість слайдів, грамотність та правильність викладення інформації, послідовність викладення інформації, наявність висновків з розглянутих питань та теми в цілому.
2	Підготовка тестових питань (мінімум 20 питань, одне питання – 4 варіанти відповіді) з обраної теми. При виставленні балів до уваги беруться наступні фактори: кількість тестових питань, грамотність та правильність написання питання та відповідей до нього.
2	Підготовка 5 практичних задач з обраної теми. При виставленні балів до уваги беруться наступні фактори: комплексність у написанні умов задачі та поставлених до неї питань чи завдання, грамотність.

Критерії оцінювання самостійної роботи (заочна форма навчання)

Бали	Вид завдання
30	Написання та публікація наукової статті у фаховому виданні (за наявності опублікованих матеріалів із вказівкою на наукового керівника)
15	Написання та публікація тез доповіді на конференції (за наявності опублікованих матеріалів із вказівкою на наукового керівника)
5	Підготовка мультимедійної презентації (мінімум 20 слайдів) з обраної теми. При виставленні балів до уваги беруться наступні фактори: кількість слайдів, грамотність та правильність викладення інформації, послідовність викладення інформації, наявність висновків з розглянутих питань та теми в цілому.
5	Підготовка тестових питань (мінімум 20 питань, одне питання – 4 варіанти відповіді) з обраної теми. При виставленні балів до уваги беруться наступні фактори: кількість тестових питань, грамотність та правильність написання питання та відповідей до нього.
5	Підготовка 5 практичних задач з обраної теми. При виставленні балів до уваги беруться наступні фактори: комплексність у написанні умов задачі та поставлених до неї питань чи завдання, грамотність.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
	Залік	Екзамен/ диференційований залік	Оцінка	Пояснення
90-100	зараховано	Відмінно	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані в повному обсязі.
83-89		Добре	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний в повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані, якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, близько до максимальної.

75-82	не зараховано		С	«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком; в основному сформовані практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальною кількістю балів, деякі види завдань виконані з помилками.
68-74		Задовільно	Д	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю; але прогалини не носять істотного характеру; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; більшість передбачених РПНД навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки.
60-67			Е	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовано деякі практичні навички роботи; частина передбачених РПНД навчальних завдань не виконані або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35-59		Не задовільно	FX	«Умовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовані необхідні практичні навички роботи; більшість навчальних завдань не виконано або якість їх виконання оцінено кількістю балів, близько до мінімальної; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання).
1-34			Ф	«Безумовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу не засвоєний; не сформовані необхідні практичні навички роботи; всі виконані навчальні

				завдання містять грубі помилки або не виконані взагалі; додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань.
--	--	--	--	--

7. ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основні нормативні акти:

1. Конституція України. Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>.
2. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 р. № 1798-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/1798-12>)
3. Податковий кодекс України, прийнятий 02 грудня 2010 р. № 2755-VI URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>
5. Кодекс України з процедур банкрутства 18 жовтня 2018 року № 2597-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
6. Кодекс торговельногочореплавання України від 23 травня 1995 року № 176/95-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95вр#n16>
7. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
8. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

Підручники:

1. Андрейцев В.І. Екологічне право: підручник. Київ:Вентурі, 2020. 616 с.
2. Андрейцев В.І. Екологічне право: Особлива частина:підручник. Київ: Істина, 2020. 580 с.
3. Аграрне, земельне та екологічне право України. Особлива частина. Під ред. проф. О.О. Погрібного. Харків: ООО Одісей, 2019. 480 с.
4. Екологічне право України. Академічний курс: підручник для студ. Вищих навч. закл. / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького; Київський ун-т права / Юрій Сергійович Шемшученко (заг.ред.). 2-ге вид. Київ: Юридична думка, 2018. 720с.

5. Кобецька Н.Р. Екологічне право України. Підручник. 2-ге видання, перероблене і доповнене. Київ. Видавництво: ЮрінкомІнтер, 2018. 352 с.
6. Бойчук Ю.Д., Шульга М.В. та ін. Основи екології та екологічного права: Навчальний посібник: 2-ге вид., випр. і доп. Суми: ВТД «Університетська книга»; Київ: Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2020. 368 с.
7. Екологічне право ЄС: Програма Tacis Європейського Союзу в Україні. Київ: ІМВ КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. 158с.
8. Білявський Г.О. та ін. - Основи екології: Підручник / Г.О. Білявський, Р.С. Фурдуй, І.Ю. Костіков. -2-ге вид. Київ: Либідь, 2020. 408 с.
9. Костицький В.В. Економіко-правовий механізм природокористування та охорони навколишнього природного середовища. Розділ 9 // Екологічне право України. Академічний курс: Підручн. 2-ге вид. / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. Київ: ТОВ ВидавництвоЮридична думка, 2020. 460 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Екологічне право України. Загальна частина : навч. посіб. / І.В. Бригадир, В. А. Зуєв, О. М. Шуміло; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х. : Харк.нац. ун-т внутр. справ, 2020. 292 с.
2. Екологічне право України. Особлива частина : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / О.М. Шуміло, І.В. Бригадир, В.А. Зуєв та ін. Харків : ХНУВС, 2020. 383 с.
3. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Екологічне право. Т. 14. 774 с.
4. Водний кодекс України. Кодекс України про надра. Лісовий кодекс України. Повітряний кодекс України : станом на 12 верес. 2019 р.. Харків : Право, 2019. 277 с.
5. Доступ до правосуддя в галузі охорони довкілля : практ. посіб. / Є.А. Алексєєва, Г.М. Левіна, О.М. Шуміло та ін.. Львів : Норма, 2020. 144 с.
6. Екологічна безпека: правове забезпечення в Україні : навч.-довідк. посіб. / упоряд.: М.Г. Вербенський, Т.О. Проценко, О.І. Логвиненко, Д.В. Смерницький, С.П. Филь. Київ; Вінниця; Харкі : Мачулін, 2020. 845 с.
7. Екологічне право : навч. посіб. : С.С. Бичкова, І.А. Боровська, О.С. Бурлака та ін.. Київ : Правова єдність: Алерта, 2020. 290 с.
8. Екологічне право : підручник. Харків : Право, 2020. 551 с.
9. Екологічне право в запитаннях та відповідях : навч. посіб.. Харків: Право, 2020. 207 с.
10. Комарницький, В.М. Закон України "Про зону надзвичайної екологічної ситуації" : наук.-практ. коментар. Сєверодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2021. 152 с.
11. Малишева, Н.Р. Науково-практичний коментар до Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища". Харків : Право, 2017. 414 с.
12. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктринальні проблеми екологічного, аграрного та господарського права. Т. 4. 848 с.

13. Правова охорона довкілля: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / А.П. Гетьман, О.В. Донець, А.К. Соколова та ін.. Харків : Право, 2019. 438 с.
14. Стратегічні судові справи на захисті екологічних прав та довкілля : посібник/ Д. Бонайн, Є. Алексєєва, О. Кравченко та ін.. Львів : ЕПЛ : Компанія "Манускрипт", 2020. 136 с.
15. Юридична відповідальність за порушення природо ресурсного законодавства України : монографія. Житомир : Житомир. нац. агроєкол. ун-т, 2020. 208 с.

Інтернет-ресурси:

1. <http://www.rada.gov.ua> - Офіційний портал Верховної Ради України.
2. <http://www.kmu.gov.ua/control> - Урядовий портал.
3. <http://www.court.gov.ua> - Офіційний веб-портал «Судова влада України».
4. <http://www.ccu.gov.ua> - Конституційний Суд України.
5. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> - Верховний Суд.
6. <http://www.nbuv.gov.ua> - Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
7. <http://reyestr.court.gov.ua> - Єдиний державний реєстр судових рішень.

Інтернет-ресурси:

8. <http://www.rada.gov.ua> - Офіційний портал Верховної Ради України.
9. <http://www.kmu.gov.ua/control> - Урядовий портал.
10. <http://www.court.gov.ua> - Офіційний веб-портал «Судова влада України».
11. <http://www.ccu.gov.ua> - Конституційний Суд України.
12. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> - Верховний Суд.
13. <http://www.nbuv.gov.ua> - Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
14. <http://reyestr.court.gov.ua> - Єдиний державний реєстр судових рішень.

**Завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін**

Володимир КИЯН

